

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
УКРАЇНИ

МАРУЩИН Юрій Віталійович

УДК 352.07:342.722 (477)

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДТРИМКИ ТА
РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ**

Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Харків 2022

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті цивільного захисту України.

Науковий керівник

доктор наук з державного управління, доцент
ЩЕПАНСЬКИЙ Едуард Валерійович
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова
завідувач кафедри публічного управління та
адміністрування

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор
Заслужений працівник освіти України
ЛОПУШИНСЬКИЙ Іван Петрович,
Херсонський національний технічний
університет,
завідувач кафедри державного управління і
місцевого самоврядування

кандидат наук з державного управління
ВАСИЛЕНКО Олександр Ігорович
голова Черкаської районної ради

Захист відбудеться «11» листопада 2022 р. об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61024, м. Харків, вул. Лермонтовська, 28, ауд. 3 (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94.

Автореферат розісланий «11» жовтня 2022 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.А. Мороз

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В ХХІ століття Україна вступила в період кардинального зламу-перетворення усіх основних елементів, тенденцій і сутнісних особливостей системи організації життєдіяльності суспільства і держави. Зміни, що почалися, кореняться в попередньому розвитку країни і кризовими явищами, що загострилися до межі, в економіці, соціальній сфері, ідеології, політиці і в інших областях громадських стосунків. Найважливішою складовою і одночасно наслідком тотальної антикризової трансформації, що розгорнулася, став перехід до принципово нового сенсу і змісту процесів територіального розвитку і механізмів їх регулювання. При цьому зміни в протіканні і регулюванні територіальних процесів в Україні відбуваються на фоні та у відповідності, що позначилася в останній чверті минулого століття загальносвітовою тенденцією, так званій регіоналізації, яку в найзагальнішому вигляді можна визначити як процес і стан зростаючого впливу регіональних чинників, що розширюється на усі сторони людської життєдіяльності.

У контексті історично нового стану державних і громадських взаємин феномен територіальних перетворень набуває нову, особливу роль, інтегровано об'єднуючу та адаптовану до повсякденних потреб людей, що реалізуються у рамках різномасштабних, різнорівневих і різнохарактерних територіальних систем, усі інші види загальнодержавних змін реформацій - економічні, соціальні, адміністративні, правові, політичні та ін. Негативні наслідки відмічених кризових явищ також якнайповніше і концентровано проявляються саме у функціонуванні територіальних систем, але в той же час і демпфування вказаних наслідків забезпечується, передусім, потенціалом стійкості системи.

Питання надання державної підтримки об'єднаним територіальним громадам в Україні, як опосередковано, так і безпосередньо, досліджуються в працях таких учених, як М. Баймуратов, О. Батанов, І. Бодрова, В. Кампо, П. Любченко, О. Лялюк, М. Пітришина, М. Пухтинський, С. Серьогіна, К. Соляник та інші.

Значний вклад в розвиток системи аналізу та обґрунтування механізмів державного регулювання підтримки і розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні внесли такі українські учені, як: В. Бабаєв, М. Біль, О. Берданова, В. Вакуленко, О. Василенко, Н. Гринчук, В. Ємельянов, В. Ковальчук, В. Колтун, В. Куйбіда, В. Мамонова, Т. Сахно, В. Стрельцов, А. Ткачук, І. Лопушинський, І. Парубчак, Е. Щепанський, О. Якимчук та інші.

Водночас питання, пов'язані із сучасним станом реалізації законодавства, яке регулює надання державної підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, формування інноваційних механізмів реалізації державного регулювання а також практику соціального партнерства та форми його застосування досліджено недостатньо, що акцентує увагу на важливості цієї проблематики та зумовлює її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер 0112U002587), що розробляється навчально-науково-виробничим центром Національного університету цивільного захисту України. Конкретно дисертантом проаналізовано заходи вдосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Мета і завдання роботи. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

визначити, на основі системного аналізу, аспекти функціонування механізмів державного регулювання підтримки та розвитку територіальних громад;

систематизувати світовий досвід організації підтримки та розвитку територіальних громад;

здійснити аналіз законодавчого регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні;

надати оцінку фінансово-економічному механізму державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад;

обґрунтувати стратегічні напрями підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в сучасних умовах;

здійснити, на методологічному рівні, розробку інноваційного механізму державної регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад.

Об'єкт дослідження - державне регулювання розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні;

Предмет дослідження - механізми державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними наук. В основу методології дослідження було покладено системний підхід, методологічна специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, що її забезпечують, на виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх у єдину теоретичну картину.

Автором використано низку наукових методів, зокрема: гіпотетико-дедуктивний метод формування методології дисертаційного дослідження, який дав змогу сформулювати гіпотезу дослідження, побудувати евристичні

моделі вдосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Дедуктивний доказ висунутої гіпотези дослідження не тільки підтвердив правильність формування його методології, справедливості висновків, а й дав можливість також висунути й верифікувати практичні рекомендації з удосконалення досліджуваного об'єкта, а також:

провести структурно-функціональний аналіз, сутність якого полягає у виділенні елементів системи державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні;

визначити ряд порівняльних методів, що надали можливість аналізу стандартів і механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні;

впровадити: статистичний метод, що дав змогу розкрити реальні й точні факти стану досліджуваного об'єкта; прогностичний метод, за допомогою якого визначено більш віддалені перспективи його розвитку; теоретико-концептуальний метод, що визначив напрям дослідження, втілений в аналізі функцій, структури та параметрів об'єкта, та дав змогу позначити, осмислити, описати та порівняти роль механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, уточнити їх функції в діяльності кожної з підсистем, оцінити результати управлінського впливу, виявити перспективи й механізми.

Інформаційну базу дисертаційного дослідження становили нормативно-правові акти, праці зарубіжних і вітчизняних учених, Інтернет-ресурси, статистична інформація Державної служби статистики України та інших центральних органів виконавчої влади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтуванні науково-прикладних рекомендацій з удосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, які містять наукову новизну, полягають у тому, що:

вперше:

обґрунтовано стратегічні напрями підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в сучасних умовах на основі ідентифікації і теоретичного узагальнення головних особливостей і тенденцій розвитку сучасної територіальної ситуації, перетворень та реформацій в державному устрої, економіці і соціальній сфері, систематизації цілей механізмів саморозвитку і державної підтримки муніципальних об'єднань і місцевого самоврядування в Україні;

удосконалено:

методологічний підхід до феномену розробки інноваційного механізму державної регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад, що розглядається в діалектичній єдності процесів самоорганізації і

державного регулювання територіальних систем, та додатку цього підходу до класу територіальних систем іншого рівня;

концепцію ключових чинників фінансово-економічного механізму державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад, на підставі об'єктивної обумовленості державного сприяння процесам територіального розвитку як необхідної форми компенсації (вирівнювання) нерівномірного розподілу ринково затребуваного ресурсного потенціалу регіонів;

набуло подальшого розвитку:

напрями законодавчого регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, та пропозиції з правового і організаційного впорядкування цього напрямку державної регіональної політики за допомогою інструментів регулювання як сукупності взаємозв'язаних і закріплених в національному законодавстві правових інститутів місцевого самоврядування, що відбивають особливості його організації в конкретній державі;

систематизація моделей організації підтримки та розвитку територіальних громад, реалізованих за кордоном, що обумовлює різноманітність організаційних форм здійснення місцевого самоврядування, дослідження досвіду реформування територіальної організації місцевого самоврядування в державах, та визначити методи заохочення територіальних об'єднань відповідно до наявного рівня фінансово-економічної забезпеченості місцевого самоврядування.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури; в роботі органів державної влади та у процесі формування сучасних засад державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Теоретичні рекомендації та напрацювання, викладені в дисертації враховано в Проєкті Програми економічного і соціального розвитку Хмельницької області на 2022 р. (довідка про впровадження № 99/26-29-7820/2021 від 16.12.2021).

Наукові розробки, пропозиції та рекомендації дисертаційного дослідження, які спрямовано на реалізацію державної регіональної політики, використовуються в процесі законотворчої роботи підкомітету з питань регіональної політики та місцевих бюджетів Комітету з питань розвитку та містобудування Верховної ради України (довідка про впровадження № 01-11-2021/1 від 01.11.2021 р.).

Обґрунтування стратегічних напрямів підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в сучасних умовах використано в роботі Агенції регіонального розвитку Хмельницької області (довідка про впровадження від 12.08.2021 р.).

Особистий внесок здобувача. Теоретичні обґрунтування, практичні рекомендації, висновки, пропозиції та рекомендації, у тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, мету й завдання, методичні підходи до їх

вирішення, теоретичну цінність роботи та практичне значення одержаних результатів, отримані здобувачем особисто в ході дослідження.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертації доповідались і обговорювались на конференціях, конгресах і семінарах, зокрема: VI Всеукраїнській заочній науково-практичній конференції «Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні» (м.Хмельницький, 07 грудня 2017 р.), XXII щорічній звітній науковій конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів (м.Хмельницький, 24 березня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика» (м.Харків,19-20 квітня 2018 р.), VII Всеукраїнській заочній науково-практичній конференції «Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні» (м.Хмельницький, 07 грудня 2018 р.), VIII Всеукраїнській заочній науково-практичній конференції «Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні» (м.Хмельницький, 07 грудня 2019 р.), XXIV щорічній звітній науковій конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів із заочною формою участі «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як Європейської держави» (м. Хмельницький, 27–30 квітня 2020 року).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 11 наукових працях, у тому числі – 5 статтях в наукових фахових виданнях, із них 1 стаття – в зарубіжному виданні, 6 – тез конференцій. Загальний обсяг публікацій автора за темою дослідження – 3,85 др.арк.

Структура та обсяг дисертації. Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 205 сторінок, із них 174 сторінки основного тексту. Робота містить 20 рисунків, 7 таблиць, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 181 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної теми та розкрито ступінь її розробленості; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; визначено зв'язок дисертаційної роботи з тематикою наукових досліджень Національного університету цивільного захисту України; представлено наукову новизну; показано теоретичну та практичну значимість отриманих результатів, наведено відомості щодо їхньої апробації.

У **першому розділі** – *Теоретичні засади розвитку механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні* – визначено сутність та основний зміст об'єднаних територіальних громад як об'єкту управління, охарактеризовано аспекти функціонування механізмів державної підтримки та розвитку територіальних громад, систематизовано світовий досвід організації підтримки та розвитку територіальних громад.

Визначено, що нинішня стадія територіального розвитку в Україні розпочалася в 2014 році. Саме тоді відбувся повноцінний старт реформи місцевого самоврядування, що передбачав створення об'єднаних територіальних громад як спроможної адміністративно-територіальної одиниці. Даний процес передбачав фінансову децентралізацію – передачу на місцевий рівень відповідних повноважень та ресурсів для їх виконання. Основне завдання реформи – повністю ліквідувати залишки радянської командно-адміністративної системи управління державою та виробити самодостатні адміністративно-територіальні одиниці задля поліпшення рівня та якості життя громадян. Однак, в ході написання цього розділу ми відзначили, що суть реформи – не ліквідація урядової влади в територіях, а саме розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади.

З точки зору реалізації реформи децентралізації нами було проаналізовано та відзначено різноманітні підходи до розуміння територіальної громади. І, в підсумку, поняття «територіальна громада» ми визначили як первинний суб'єкт місцевого самоврядування, що складається з фізичних осіб, які постійно проживають на визначеній території, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури розв'язують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, володіють на даній території нерухомим майном, сплачують місцеві податки та пов'язані індивідуально-територіальними зв'язками системного характеру.

Аналізуючи формулювання «територіальної громади» ми виділили критерії, що базуються на ознаках місцевої спільноти, або їх сукупності: територіальний, соціологічний, конституційно-правовий і комплексний. Так, територіальний критерій пов'язаний з використанням такої ознаки, як постійне проживання людей на території населеного пункту. А соціологічний критерій дозволяє нам розкрити сутнісний аспект цього поняття як особливої цілісної соціальної спільноти, дослідити дію місцевих інтересів, які не тільки інтегрують територіальну громаду, але й виступають одночасно її породженням. Щодо конституційно-правового критерію – він визначає місце і роль територіальної громади в системі місцевого самоврядування й організації публічної влади. Комплексний же критерій містить у собі характеристики муніципальної влади як складного, багатогранного соціального та правового явища, її місце та значення в громадському та конституційному механізмі, орієнтує на забезпечення поточної управлінської взаємодії, на регулювання зовнішніх сторін місцевого самоврядування.

Загалом, територіальна громада – це самоврядний соціальний центр, формування та належне функціонування якого є необхідною умовою для розбудови суверенної, незалежної, демократичної та правової держави.

Особливістю реформи децентралізації є те, що формування об'єднаних територіальних громад фактично позиціонується як реформування базового рівня системи адміністративно-територіального устрою. Загалом, процес формування ОТГ супроводжується появою та пошуком шляхів вирішення

цілої низки проблемних питань законодавчо-нормативного регулювання, що стосуються як безпосередньо процесу об'єднання, так і організації системи управління на реформованих територіях, фінансового, матеріального та організаційного забезпечення їхнього розвитку.

Здійснюючи аналіз ми прийшли до висновку, що механізм державного управління – штучно створена система елементів управління, яка має визначену структуру дисциплінованих взаємозв'язків, сукупність методів, важелів, інструментів впливу на об'єкт управління для реалізації функцій держави та досягнення визначених завдань. В свою чергу, будь-яка діяльність повинна бути обмежена нормативно-правовими нормами та мати інформаційне забезпечення.

Погоджуючись з принциповими позиціями визначень, викладених у цьому розділі, ми актуалізували вигляд механізму державної підтримки розвитку громад. Так, було виділено основні блоки цього процесу: правовий, економічний, організаційний та інформаційний. За результатом нами було розроблено та схематично представлено механізм державної підтримки.

Також в цьому розділі було проаналізовано європейський та загалом світовий досвід «децентралізації». Відзначено, що кожна країна мала свій унікальний досвід. На цьому шляху були і здобутки, і помилки. Узагальнено децентралізація передбачає створення можливостей для розвитку всього державного простору на основі пріоритету повноважень громад, які складаються із міст, сіл, селищ, там, де живуть люди в єдиній Україні. Більшість країн за повоєнний період провели по декілька реформ адміністративно-територіального устрою та організацію місцевого самоврядування. Основною ідеологією таких реформ були: наближення послуг до людини через укрупнення адміністративно-територіальних одиниць; передачі повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування; запровадження електронного урядування. Не зовсім точним є твердження багатьох політиків та експертів, коли вони говорять про українську децентралізацію, що Україна обрала польський шлях реформи. Насправді ми реалізуємо свою унікальну модель, яка по суті є інтегрованим досвідом багатьох, в першу чергу скандинавських країн та Польщі. Відзначаємо, що у нашій державі реформа проводиться досить системно і увібрала багато кращої європейської практики.

У другому розділі - *Діагностика механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні*- проаналізовано законодавче регулювання розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, окреслено вітчизняний досвід організаційного механізму державного регулювання середовища підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад, надано оцінку фінансово-економічному механізму державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад.

Охарактеризовано постійний розвиток інституту об'єднаних територіальних громад, який вимагає ефективного використання їхнього потенціалу при врахуванні усіх його аспектів під час розроблення та

реалізації стратегії розвитку й інших місцевих нормативно-правових документів. Державна політика України у сфері місцевого самоврядування посиляється на інтереси мешканців територіальних громад і передбачає передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини відповідальності, повноважень та ресурсів.

У засадах цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері. Європейська хартія місцевого самоврядування сьогодні є складовою частиною українського законодавства і має прямо застосовуватись в реальному житті.

При аналізі тенденцій розвитку реформи децентралізації і становлення сучасних ОТГ, ми відзначали, що протягом перших років відновлення незалежності нашою державою законодавством було закладено перші правові камені у фундамент побудови держави. Однак, попри назрілу гостру потребу в Україні робота над підготовкою реформи АТУ та місцевого самоврядування системно так і не поставала. Заради об'єктивності нами виокремлено, що в різні періоди все ж з'являлися окремі законодавчі ініціативи, але вони не пропонували конкретного вирішення проблем адміністративно-територіального устрою. Замість всеохоплюючої реформи - «косметичний ремонт».

Законодавче підґрунтя для радикального повороту системи влади та її територіальних засад на усіх шаблях почало створюватися в 2014 році, зокрема: затверджено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади і План заходів щодо її реалізації. Саме ці акти дали повноцінний старт децентралізації. Для реалізації їхніх положень необхідно було в першу чергу внести відповідні зміни до Конституції України, а також сформувавати пакет нового законодавства. На жаль, політичні обставини не дозволили прийняти зміни до Конституції щодо децентралізації. Тому реформа розпочалася в межах чинної Конституції.

Подальший розвиток практики формування ОТГ спонукав до вирішення окремих питань на рівні територіальних громад. Саме з цією метою було ухвалено два закони України – «Про добровільне об'єднання територіальних громад» і «Про співробітництво територіальних громад». Їхня мета - створення правових умов і можливостей для посилення гарантій місцевого самоврядування; сприяння створенню дієздатних територіальних громад; забезпечення сталого розвитку відповідних територій, ефективного використання бюджетних коштів; поєднання зусиль суміжних громад для вирішення певного завдання в інтересах усіх учасників співробітництва (Рис.1).

Розглянуто та проаналізовано також низку законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг. Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців,

об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо.

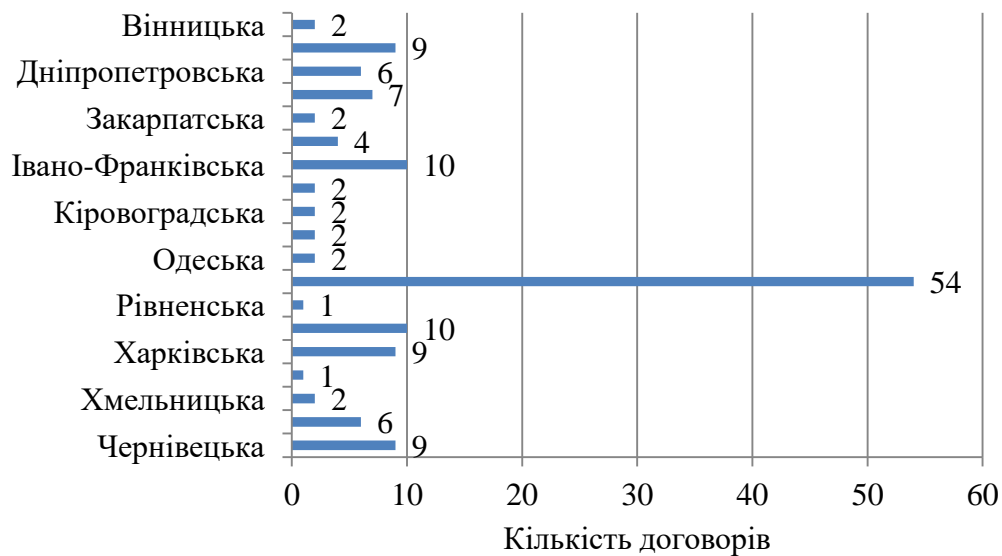

Рис.1. Кількість договорів про співробітництво територіальних громад

Реальним свідченням підтримки процесу децентралізації в Україні стало прийняття Законів про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів. Так, було врегульовано бюджетні правовідносини, пов'язані з впровадженням нової моделі фінансового забезпечення місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин. Загалом їхні основні положення сприяли розширенню наявної дохідної бази місцевих бюджетів.

Найближчим часом очікується прийняття таких важливих законів щодо засад адміністративно-територіального устрою України, запровадження державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування (так звані префектури та префекти), а також оновлення законів про місцеві вибори, про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації, про проходження служби в цих органах, тощо.

Аналізуючи вітчизняний досвід організаційного механізму регулювання середовища розвитку об'єднаних територіальних громад нами акцентовано, що модель децентралізації, яку було обрано Україною в 2014 році, а саме – децентралізація до громад, а не до «регіонів», виконала також важливе завдання для національної безпеки. Квестія забезпечення сталого розвитку на місцевому територіальному рівні залишається актуальною і важливою в системі територіального поділу української держави. Фіскально-бюджетний відхід від моделі з централізованим управлінням став підвалиною значного зростання власного «гаманця» у формі бюджетів ОТГ, проте поряд із додатковими фінансовими ресурсами органи місцевого самоврядування одержали більші повноваження, що сприяє ефективному утриманню комунальних установ та покращенню якості надання послуг

(адміністративних, соціальних) жителям своєї громади. Звідси трансформація місцевого самоуправління у процесі децентралізації вимагає ефективної практики використання інструментарію бюджетної підтримки ОТГ, а також здійснення інспекційного впливу за використанням ними власних фінансових фондів.

Держава сприяє розвитку громад, надаючи ресурси й наділяючи повноваженнями. Логіка процесу очевидна: на найнижчому рівні набагато краще визначаються «вузькі місця», що потребують фінансування. Звідси слідує, що громади із більшою користю вкладають інвестиції та використовують власні надходження коштів задля поліпшення життєвого рівня, ніж місцеві адміністрації, які діяли б на свій розсуд (Рис.2).

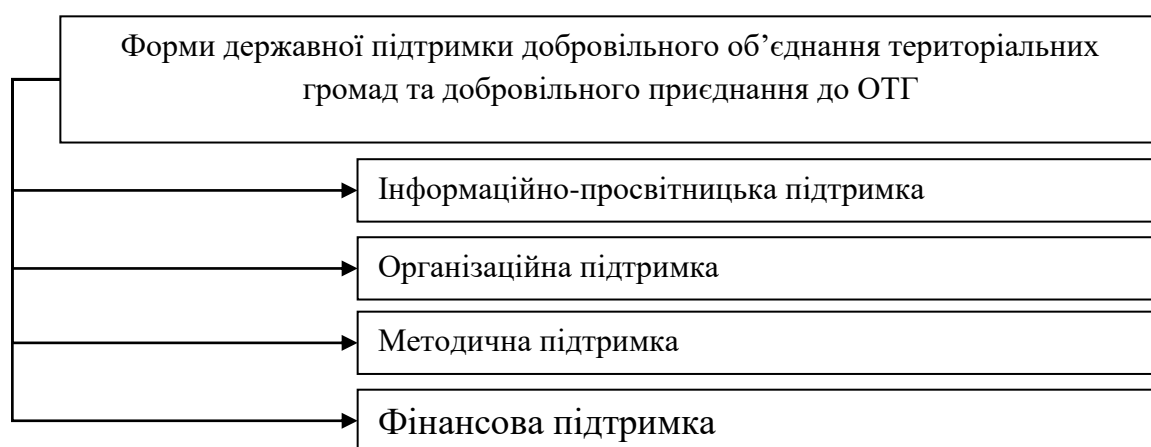

Рис. 2. Форми державної підтримки добровільного об'єднання територіальних громад

Саме поява першопрохідців показала несподівані проблемні аспекти пошуку ресурсів для розвитку місцевих територій. Виявилось, що виділення рекордних обсягів бюджетних субвенційних коштів для новоутворених громад (які б повинні стати прикладом для решти) не є достатньою умовою для їхнього розвитку, адже не всі змогли ефективно використати ці кошти. Однак неможливо відкинути той факт, що внаслідок фінансової підтримки наочні вже і перші проміжні результати: за останні роки в ході проведення реформи з децентралізації влади вже реалізовано кілька тисяч об'єктів (заходів), зокрема: капітально відремонтовані чи побудовані нові школи, дитсадочки, лікарні, нові дороги, освітлені вулиці та прокладені водогони.

Основна рамка бачення, куди має рухатися процес децентралізації — через об'єднання і концентрацію людських, інфраструктурних, земельних та фінансових ресурсів — створити нову потужну адміністративну одиницю, на території якої проживання її мешканців буде максимально комфортним.

ОТГ показали помітний висхідний рух свого розвитку. Як бачимо, власні ресурси місцевих бюджетів збільшилися майже в 2,3 рази. Гарну динаміку зростання демонструє показник частки місцевих бюджетів (з трансфертами) у зведеному бюджеті України.

Детальніше вивчення цього процесу виокремило багато елементів. Окремі з них — бюджетна децентралізація, можливість передачі повноважень на рівень громад та стимулювання до утворення незалежних бюджетів — сьогодні вже прописані в нормах законів. Та попереду ще досить складний процес узгодження інших площин децентралізації з додаванням актуальних змін у відповідні підзаконні акти, які повинні забезпечити неухильне виконання реформ. Цей процес об'єктивно потрібен нашому суспільству, адже, зважаючи на значну кількість малих територіальних громад, які є суто дотаційними, вести мову про належний рівень задоволення потреб жителів цих громад неможливо. І саме об'єднання в нові громади призведе до вагомого покращення економічної ситуації в державі та створить передумови для делегування повноважень згаданим громадам. А залучення бюджетних інструментів підтримки ОТГ забезпечить досягнення одного з фундаментальних цілей завдань — економічної результативності і досягнення ефекту мультиплікації, коли отримані ресурси посилюють можливості території й стимулюють появу нових додаткових ресурсів, які поки що є резервами для розвитку.

В третьому розділі - *Удосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні* – обґрунтовано стратегічні напрями підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в сучасних умовах, надано рекомендації з формування механізму соціального партнерства в системі підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад, здійснено розробку інноваційного механізму державної підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад.

Сучасні умови нашого світу змінюються безперервно, що відбувається внаслідок творчої та економічної активності як окремих людей, так і малих та великих груп, які разом формують наше суспільство. Регіональний розвиток - хід систематичних перемін у визначеному локальному середовищі, що підтримує позитивні переміни умов життя територіальної громади. Планування свого розвитку дає територіальній громаді краще осягнути власні цілі, виокремити особисті плюси, які якраз і перевагами, а також ризики, які можуть на неї очікувати, сприяє продуктивному та ефективному використанню наявних ресурсів (економічних, людських), впровадженню механізмів моніторингу і контролю за їх використанням, і, основне, – дає можливість забути про «гасіння» проблем, які беруться нізвідки, а бути готовим до таких викликів.

Для кращого розуміння предмету стратегічного планування в новоутворених об'єднаних територіальних громадах, ми брали за основу загальні підходи до стратегічного планування в контексті побудови збалансованих інтересів всіх сторін процесу: і держави, і регіонів, і громад.

Практично, з 2015 року, державна регіональна політика в нашій державі увібрала в себе європейський формат і одержала конкурентне фінансове забезпечення із Державного бюджету України згідно визначеного порядку та прозорого механізму, вираженого у чітку формулу. Та поряд з цим, ми маємо повне право говорити як про відсутність в регіонах достатньої кількості реальних проєктів регіонального розвитку, які могли б бути підтримані за рахунок коштів субвенції з однієї сторони, так і про те, що більшість проєктів – довгобуду, окремі ще навіть радянські, проектно-кошторисна документація на які щоразу потребує коригування. Бо, результати роботи протягом 2011-2020 років свідчать, що загальний показник освоєння коштів складає 87,4%, або іншими словами майже 10 мільярдів гривень не були використаними.

Сьогодні дуже переформатовуються функції, які включено в процес планування. А саме планування набуває вигляду знаряддя для підвищення конкурентоспроможності регіонів держави, таким собі об'єднавчим колом суб'єктів регіонального розвитку довкола визначеної системи пріоритетів. Активізація цієї роботи є органічним етапом розвитку територій, а також роботою місцевих управлінців у пошуку інструментів, що дозволяють адекватно реагувати на різноманітні зміни сучасного світу.

Перспективне планування розвитку території має важливі переваги у порівнянні із звичайним планування. Разом з цим відзначаємо, що стратегія – не є всеохоплюючим документом, який описує весь «фронт роботи» для розвитку громади, а є більше стратегічним баченням розвитку. Наріжним каменем цього бачення є основна, базова функція, яку виконує громада в системі району, регіону, країни. А його необхідною ознакою – є впізнаваність громади в зовнішньому середовищі, яка відображається в її основних географічних, економічних, соціальних, історичних, культурних та інших характеристиках, що ними має відзначатися громада у майбутньому. Новаторським у практиці стратегічного планування в Україні в останні кілька років є формування Плану реалізації Стратегії як набору стратегічних програм по кожній стратегічній цілі, кожна з яких (програм) складається з певної кількості проєктів в рамках кожної операційної цілі. Отож, при розгляді структури цілей вважаємо за доцільне використовувати та поширювати новітню практику окремих територіальних громад з формування та реалізації стратегій (варто брати до уваги досвід першопрохідців реформи з 2014 року), виділяючи фактори та явища, які впливають на стратегії розвитку, використовуючи метод SWOT-аналіз.

Сучасний етап розвитку економіки та суспільства говорять, що партнерські відносини та соціальне партнерство в Україні проходять набагато складніший маршрут власного розвитку, порівняно з рештою світу. І саме тому в подальшому потрібний цілеспрямований пошук оптимальної моделі соціального партнерства, а особливо в умовах реформи децентралізації та зміни системи адміністративно-територіального устрою. Так, місцеві вибори 2015 року дали старт трансформації системи та механізму соціального партнерства. Переважна більшість державних послуг тепер передається на місця, покладаючи відповідальність за результат на

місцеві громади, що в свою чергу сприяє активності мешканців цих громад. Бізнес (як керівники, так і робочий колектив) тепер повинен проявити себе з нової сторони, ставши при цьому більш соціально відповідальним, адже нова система перерозподілу податків стимулює до «чистої гри», яка тепер стає на руку всім. Фактично створюється новий інноваційний механізм у взаємодії сторін соціального партнерства, який ми відобразили у цьому розділі дисертаційного дослідження.

Наймогутнішим чинником розвитку соціального партнерства (як і його результатом) є формування сприятливого клімату для ведення бізнесу, зокрема, шляхом послаблення податкового тиску і боротьби з корупцією, що приведе до «одужання» національної економіки, її детінізації.

Ми вважаємо, що механізм соціального партнерства в системі підтримки територіальних громад в ході реалізації нової державної політики у сфері місцевого самоврядування повинен спиратися на інтереси жителів територіальних громад, виходячи із наступних складових: соціальної, економічної та інноваційної. Ми маємо на увазі, що соціальна складова на рівні територіальних громад має бути сфокусована на організації відносин у соціально-трудовому фронті дій. Так, соціальне партнерство тут варто просувати за допомогою системи, що передбачає складання, реалізацію, координацію та контроль за тристоронніми договорами (угодами) між працівниками (профспілками), бізнесом, що забезпечує перших роботою, а також виборним керівництвом відповідної ТГ. Так, за допомогою цієї складової можна просувати ідеї відносно стратегії соціально-економічного розвитку громади, вирішуючи проблематику території. При цьому повинні бути взаємоузгоджені інтереси всіх сторін діалогу. В загальному, ми можемо виокремити вектори руху цих відносин, зокрема: гармонійний розвиток особистості; постійний належний рівень порядку, злагода і комфорт в громаді; можливість реалізації здібностей і талантів людини; наявність інструментів для захисту своєї гідності, своїх прав.

Розглядаючи інноваційну складову соціального партнерства на рівні територіальних громад, ми підмітили, що в її основі закладено інноваційну активність економічного середовища. Місцеві органи влади стимулюють бізнес-середовище на здійснення нових видів діяльності, що містять в собі високі ступені невизначеності та ризиковості, однак при цьому закладаються певні компенсатори. Це можуть бути інструменти публічних закупівель, фінансові пільги, кредити чи створення на території громади необхідної інфраструктури для розвитку індустріальних парків, технопарків, бізнес-інкубаторів. Загалом, ми вважаємо, що на даний час застосування такого інструмента, як механізм соціального партнерства є гарним джерелом для нарощення економічної сили територіальних громад та формування правильного вектора руху. А його ефективна реалізація забезпечить сталість економічного життя відповідної території громади.

За підсумком проведеного аналізу політики регіонального, здійсненого в цьому розділі дослідження, ми констатуємо, що на зараз вона є дещо розбалансованою. Окремі її складові відбуваються поза межами сфери

українського законодавства. І це на пряму закладає хибні основи перерозподілу коштів платників податків, веде до втрати ефективності освоєних коштів, ставить під сумнів саму законність виділення бюджетних асигнувань і, як підсумок, маємо картину з відсутністю загальнодержавного підходу у розвитку регіонів.

Загалом вважаємо, що уряд повинен і в подальшому доопрацьовувати шляхи зміцнення та об'єднання фінансового потенціалу ОТГ в єдине ціле. Зокрема, через конкурсну основу на платформі ДФРР, що сприятиме покращенню координації роботи на місцях та стане результативним інструментом піднесення України.

ВИСНОВКИ

У дослідженні запропоновано розв'язання актуальної проблеми, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій, щодо удосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Результати проведених досліджень уможливають отримання таких висновків:

1. Визначено, на основі системного аналізу, аспекти функціонування механізмів державного регулювання підтримки та розвитку територіальних громад. При систематизації нового фактологічного матеріалу в дисертації доведено чинники територіальної диференціації, що обумовлені подоланням багаторічної кризи, з якої територіальні громади виходитимуть з неоднаковою швидкістю і результатами. Показано, що необхідність реформування повинна полягати в єдності державної влади і місцевого самоврядування.

2. Систематизовано світовий досвід організації підтримки та розвитку територіальних громад. Охарактеризовано та констатовано, що в демократичних суспільствах сувереном влади є народ, і саме народ на основі вільних, демократичних та періодичних виборів формує державну владу. Однак органи місцевого самоврядування виконують повноваження, які в принципі могли б виконувати органи виконавчої влади у територіях та громадах, але з метою ефективності та кращої адаптації до місцевих умов на основі законів та відповідно до місцевих традицій держава децентралізувала ці повноваження і передала їх на виконання органам, які обираються мешканцями цих територій і які таким чином є політично відповідальними саме перед місцевими жителями, які мають право голосу на місцевих виборах.

3. Здійснено аналіз законодавчого регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. Означено напрями законодавчого регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, та пропозиції з правового і організаційного впорядкування цього на пряму державної регіональної політики за допомогою інструментів регулювання як сукупності взаємозв'язаних і закріплених в

національному законодавстві правових інститутів місцевого самоврядування, що відбивають особливості його організації в конкретній державі.

4. Надано оцінку фінансово-економічному механізму державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад. Окреслено визначення фінансово-економічного механізму регулювання як системи фінансово-економічних методів, прийомів, важелів з управління фінансовим забезпеченням заходів економічної політики у поєднанні з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням. Обґрунтовано, що фінансово-економічного механізм регулювання не є системою чи просто сукупністю елементів, його доцільно розглядати як спосіб дій суб'єкта регулювання та розвитку територіальних громад, та соціально-економічний розвиток територіальних громад, який базується на певних принципах, з використанням фінансово-економічних методів, інструментів, важелів регуляторного характеру.

5. Обґрунтовано стратегічні напрями підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в сучасних умовах. Розроблено ключові чинники переходу до стійкого розвитку шляхом погоджених дій в трьох головних напрямках: завершення інституціоналізації (правового і організаційного закріплення) громадських стосунків, що складаються з приводу об'єднання; створення умов для ресурсно-економічної самостійності місцевого самоврядування (у частині збору і використання місцевих податкових і неподаткових доходів, розпорядження майном, землекористування); задіювання механізмів надання селективних преференцій (встановлення особливого статусу, надання податкових пільг, виділення бюджетних дотацій і субвенцій, реалізації спеціальних програм).

6. Здійснено, на методологічному рівні, розробку інноваційного механізму державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад. Доведено, що сформульований універсальний підхід може і повинен конкретизуватися з урахуванням індивідуальних природно-географічних, адміністративно-територіальних, економічних, соціальних і інших особливостей територіальних об'єднань, що розглядається в діалектичній єдності процесів самоорганізації і державного регулювання територіальних систем, та додатку цього підходу до класу територіальних систем іншого рівня.

7. Реформа системи публічного управління в Україні є однією з головних, і попри успіхи першого етапу добровільного об'єднання територіальних громад ми маємо продовжити вдосконалення управління нашою державою. Адже це постійний процес, а тому важко сказати, що реформи уже завершені. Так, завершення одного етапу реформи повинно плавно перейти у нову стадію. Зокрема, необхідно усунути прогалини добровільного етапу, коли ми на угоду політичним складовим і компромісам створили подрібнені і слабкі територіальні громади, окремі з яких вже зараз не можуть говорити ні про який розвиток, адже фактично залишилися дотаційними і «проїдають» все на соціальне забезпечення. Досвід показує, що у добровільному процесі об'єднання в окремих регіонах

ми знехтували спроможністю, і, в підсумку не досягнули (на окремих територіях) мети реформи. Нам не потрібне об'єднання, заради укрупнення, нам потрібні ефективні громади, здатні надавати своїм мешканцям спектр якісних послуг. Додатково необхідно доопрацювати законодавство в частині відповідальності керівництва територіальних громад за зволікання чи небажання вирішувати питання із інвентаризацією майна та встановленням належного обліку земель (на догоду вузькому місцевому колу найбагатших осіб, що забезпечує їхнє панування), адже все це є великими резервами для наповнення бюджету і подальшої розбудови інфраструктури громад. Один із варіантів для вирішення – якомога скоріше напрацювання інституту загального нагляду із державними префектурами та префектами. Також варто зауважити, що відповідальність за охорону здоров'я вторинного рівня доцільно передати на вищий рівень (районів чи областей), оскільки, як показала практика, на нижчому рівні управління розвивається лише структура ПМСД, а «вторинку» не може забезпечити належну якість послуг. Додатково, необхідно стимулювати застосування інструменту ДФРР для розширення співробітництва громад, однак тут важливо виробити правильні принципи, які б не породжували додаткові витрати на управління та не ускладнювали систему управління.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Марущин Ю.В. Інструменти бюджетної підтримки розвитку об'єднаних територіальних громад. *Університетські наукові записки*. 2018. Вип. 2. С. 200-210.
2. Марущин Ю.В. Стратегічне планування в процесі добровільного об'єднання територіальних громад в Україні. *Вісник Національного Університету Цивільного Захисту України: Серія Державне управління*. 2021. Вип. 2 (15) . С.312-323.
3. Марущин Ю.В. Формування інноваційного механізму соціального партнерства в системі підтримки територіальних громад. *Університетські наукові записки*. 2020. Вип.6 (78). С. 139-148.
4. Марущин Ю.В. Правові засади розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні *Вісник Національного Університету Цивільного Захисту України: Серія Державне управління*. 2022. Вип. 1(16). - С.300-304.
5. Marushchyn Yuii. United territorial community as an object of management: theoretical aspects. *East Journal of Security Studies*. 2018. Vol. 3. P.336-353.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Марущин Ю.В. Європейський досвід організації розвитку територіальних громад. *Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні*: матеріали VI Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 07 грудня 2017 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017. С. 64-67.

7. Марущин Ю.В. Співробітництво територіальних громад: особливості, можливості та загрози. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави*: збірник тез XXII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів (м.Хмельницький, 24 березня 2018 р.). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2018. С. 216-219.

8. Марущин Ю.В. Цивільний захист жителів громад в умовах децентралізації. *Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика*: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Харків, 19-20 квітня 2018 р.). Х., 2018: НУЦЗУ, С. 206-208.

9. Марущин Ю.В. Практика формування об'єднаних територіальних громад в Україні. *Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні*: збірник тез VII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 7 грудня 2018 року). Хмельницький, 2018: Хмельницький університет управління та права. С. 134-138.

10. Марущин Ю.В. Оцінка фінансової та бюджетної автономності місцевих бюджетів в процесі децентралізації. *Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні*: збірник тез VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 7 грудня 2019 року). – Хмельницький, 2019: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. С. 82-86.

11. Марущин Ю.В. Передумови модернізації інноваційного механізму державної підтримки розвитку ОТГ в Україні. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як Європейської держави*: збірник тез XXIV щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (м. Хмельницький, 27 квітня – 30квітня 2020 року). Хмельницький, 2020. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. С. 124-126.

АНОТАЦІЯ

Марущин Ю.В. Механізми державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Національний університет цивільного захисту України. – Харків, 2022.

У дослідженні запропоновано розв'язання актуальної проблеми з обґрунтування теоретичних засад та розробки практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Здійснено аналіз законодавчого регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, та надано оцінку фінансово-економічному механізму державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад. Обґрунтовано стратегічні напрями підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в сучасних умовах і здійснено, на методологічному рівні, розробку інноваційного механізму державної регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад.

Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові прийоми досліджень і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними наук. В основу методології дослідження було покладено системний підхід, методологічна специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, що її забезпечують, на виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх у єдину теоретичну картину.

Автором використано низку наукових методів, зокрема: гіпотетико-дедуктивний метод формування методології дисертаційного дослідження, який дав змогу сформулювати гіпотезу дослідження, побудувати евристичні моделі вдосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

Інформаційну базу дисертаційного дослідження становили нормативно-правові акти, праці зарубіжних і вітчизняних учених, Інтернет-ресурси, статистична інформація Державної служби статистики України та інших центральних органів виконавчої влади.

Наукова новизна одержаних результатів представленого дослідження полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій з удосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні.

В дисертаційному дослідженні удосконалено методологічний підхід до феномену розробки інноваційного механізму державної регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад, що розглядається в діалектичній єдності процесів самоорганізації і державного регулювання територіальних систем, та додатку цього підходу до класу територіальних систем іншого рівня, а також концепцію ключових чинників фінансово-економічного механізму державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад, на підставі об'єктивної обумовленості державного сприяння процесам територіального розвитку як необхідної форми компенсації (вирівнювання) нерівномірного розподілу ринково затребуваного ресурсного потенціалу регіонів.

Таким чином у дослідженні запропоновано розв'язання актуальної проблеми, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій, щодо удосконалення механізмів державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні, а результати проведених досліджень уможливають отримання обґрунтованих висновків.

Ключові слова: механізми державного регулювання підтримки та розвитку об'єднаних територіальних громад, місцеве самоврядування, інноваційний механізм державної регулювання, фінансово-економічний механізм державного регулювання, соціальне партнерство.

ABSTRACT

Yurii Marushchyn. Mechanisms of state regulation of support and development of united territorial communities in Ukraine.

The dissertation for degree of the Candidate of Sciences in public administration on a specialty 25.00.02 - Mechanisms of Public Administration. - National University of Civil Defense of Ukraine. - Kharkiv, 2022.

The study proposes to solve the current problem of substantiating the theoretical foundations and developing practical recommendations for improving the mechanisms of state regulation of support and development of united territorial communities in Ukraine.

The analysis is carried out of the legislative regulation of support and development of united territorial communities in Ukraine, and provided an assessment of the financial and economic mechanism of state regulation of support and development of united territorial communities. The strategic directions of support and development of the united territorial communities in modern conditions are substantiated and, at the methodological level, the development of the innovative mechanism of the state regulation of the support and development of the united territorial communities is carried out.

The object of the study is the state regulation of the development of united territorial communities in Ukraine, the subject of the study - the mechanisms of state regulation of support and development of united territorial communities in Ukraine.

The methodological basis of the work are general scientific research methods and special methods based on modern scientific principles of management, economics and related sciences. The research methodology was based on a systematic approach, the methodological specificity of which is determined by the fact that it focuses research on the disclosure of the integrity of the object and the mechanisms that provide it, to identify different types of relationships of complex objects and bring them into a single theoretical picture.

The author used a number of scientific methods, including: hypothetical-deductive method of dissertation research methodology, which allowed to form a research hypothesis, build heuristic models to improve the mechanisms of state

regulation of support and development of united territorial communities in Ukraine.

The information base of the dissertation research consisted of regulations, works of foreign and domestic scientists, Internet resources, statistical information of the State Statistics Service of Ukraine and other central executive bodies.

The scientific novelty of the results of this study is to solve the scientific problem of developing theoretical foundations and substantiation of scientific and applied recommendations for improving the mechanisms of state regulation of support and development of united territorial communities in Ukraine.

The most significant results of the dissertation research, which contain scientific novelty, are that the author for the first time substantiated the strategic directions of support and development of united territorial communities in modern conditions on the basis of identification and theoretical generalization of main features and trends of modern territorial situation, transformations and reforms in the state system, economy and social sphere, systematization of the purposes of mechanisms of self-development and the state support of municipal associations and local self-government in Ukraine.

The dissertation research improves the methodological approach to the phenomenon of developing an innovative mechanism of state regulation of support and development of united territorial communities, which is considered in the dialectical unity of self-organization and state regulation of territorial systems, and applying this approach to the class of territorial systems, as well as the concept of key factors of financial and economic mechanism of state regulation of support and development of united territorial communities, based on the objective conditionality of state assistance to territorial development processes as a necessary form of compensation (equalization) of uneven distribution of market demand for regions.

The work further develops the areas of legislative regulation of support and development of united territorial communities in Ukraine, and proposals for legal and organizational regulation of this area of state regional policy through regulatory instruments as a set of interconnected and enshrined in national law legal institutions of local self-government reflecting the peculiarities of its organization in a particular state, and systematization of models of organization of support and development of territorial communities implemented abroad, which determines the diversity of organizational forms of local government, study the experience of reforming territorial organization of local government in states, and identify methods to encourage territorial associations in accordance with the existing level of financial and economic security of local self-government.

Keywords: mechanisms of state regulation of support and development of united territorial communities, local self-government, innovative mechanism of state regulation, financial and economic mechanism of state regulation, social partnership.

Відповідальний за випуск Щепанський Едуард Валерійович

Підписано до друку 03.10. 2022 р.
Формат 60x84/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Таймс. Наклад 100 прим. Замовлення № 77.

Надруковано в друкарні «БУКЛАЙН»
61000, м. Харків, вул. Катерининська, 46.
тел. (099) 604-49-45.
www.bookline.online